

Diskrétní matematika – 5. týden

Aplikace teorie čísel – Počítání s velkými čísly, kryptografie

Lukáš Vokřínek

Masarykova univerzita
Fakulta informatiky

podzim 2020

Obsah přednášky

- 1 Diofantické rovnice
- 2 Výpočetní aspekty teorie čísel
- 3 Kryptografie s veřejným klíčem

Doporučené zdroje

- Jan Slovák, Martin Panák, Michal Bulant
Matematika drsně a svižně, e-text na
www.math.muni.cz/Matematika_drsne_svizne.

Doporučené zdroje

- Jan Slovák, Martin Panák, Michal Bulant
Matematika drsně a svižně, e-text na
www.math.muni.cz/Matematika_drsne_svizne.
- V. Švábenský, **Sbírka příkladů** (a další zdroje),
https://is.muni.cz/auth/th/395868/fi_b/
- Jiří Herman, Radan Kučera, Jaromír Šimša, **Metody řešení matematických úloh**. MU Brno, 2001.
- William Stein, **Elementary Number Theory: Primes, Congruences, and Secrets**, Springer, 2008. Dostupné na
<http://wstein.org/ent/ent.pdf>

Plán přednášky

- 1 Diofantické rovnice
- 2 Výpočetní aspekty teorie čísel
- 3 Kryptografie s veřejným klíčem

Diofantické rovnice

Příklad

Vyřešte diofantickou rovnici

$$72x + 100y = 16.$$

Diofantické rovnice

Příklad

Vyřešte diofantickou rovnici

$$72x + 100y = 16.$$

Příklad

Vyřešte diofantickou rovnici

$$72x + 100y + 45z = 1.$$

Plán přednášky

- 1 Diofantické rovnice
- 2 Výpočetní aspekty teorie čísel
- 3 Kryptografie s veřejným klíčem

Základní úlohy výpočetní teorie čísel

V mnoha praktických úlohách využívajících výsledky teorie čísel je zapotřebí umět rychle provést jeden či více z následujících výpočtů:

- 1 běžné aritmetické operace (součet, součin, dělení se zbytkem) na celých číslech,

Základní úlohy výpočetní teorie čísel

V mnoha praktických úlohách využívajících výsledky teorie čísel je zapotřebí umět rychle provést jeden či více z následujících výpočtů:

- 1 běžné aritmetické operace (součet, součin, dělení se zbytkem) na celých číslech,
- 2 zbytek mocniny celého čísla a na přirozené číslo n po dělení daným m .

Základní úlohy výpočetní teorie čísel

V mnoha praktických úlohách využívajících výsledky teorie čísel je zapotřebí umět rychle provést jeden či více z následujících výpočtů:

- 1 běžné aritmetické operace (součet, součin, dělení se zbytkem) na celých číslech,
- 2 zbytek mocniny celého čísla a na přirozené číslo n po dělení daným m .
- 3 inverzi celého čísla a modulo $m \in \mathbb{N}$,

Základní úlohy výpočetní teorie čísel

V mnoha praktických úlohách využívajících výsledky teorie čísel je zapotřebí umět rychle provést jeden či více z následujících výpočtů:

- 1 běžné aritmetické operace (součet, součin, dělení se zbytkem) na celých číslech,
- 2 zbytek mocniny celého čísla a na přirozené číslo n po dělení daným m .
- 3 inverzi celého čísla a modulo $m \in \mathbb{N}$,
- 4 největší společný dělitel dvou celých čísel (a případně koeficienty do Bezoutovy rovnosti),

Základní úlohy výpočetní teorie čísel

V mnoha praktických úlohách využívajících výsledky teorie čísel je zapotřebí umět rychle provést jeden či více z následujících výpočtů:

- 1 běžné aritmetické operace (součet, součin, dělení se zbytkem) na celých číslech,
- 2 zbytek mocniny celého čísla a na přirozené číslo n po dělení daným m .
- 3 inverzi celého čísla a modulo $m \in \mathbb{N}$,
- 4 největší společný dělitel dvou celých čísel (a případně koeficienty do Bezoutovy rovnosti),
- 5 rozhodnout o daném čísle, je-li prvočíslo nebo složené,

Základní úlohy výpočetní teorie čísel

V mnoha praktických úlohách využívajících výsledky teorie čísel je zapotřebí umět rychle provést jeden či více z následujících výpočtů:

- 1 běžné aritmetické operace (součet, součin, dělení se zbytkem) na celých číslech,
- 2 zbytek mocniny celého čísla a na přirozené číslo n po dělení daným m .
- 3 inverzi celého čísla a modulo $m \in \mathbb{N}$,
- 4 největší společný dělitel dvou celých čísel (a případně koeficienty do Bezoutovy rovnosti),
- 5 rozhodnout o daném čísle, je-li prvočíslo nebo složené,
- 6 v případě složenosti rozložit dané číslo na součin prvočísel.

Základní aritmetické operace

Základní aritmetické operace se i na velkých číslech obvykle provádějí obdobně jako jsme se to učili na základní a střední škole, kdy umíme sčítat v *lineárním*, násobit a dělit se zbytkem v *kvadratickém* čase.

Základní aritmetické operace

Základní aritmetické operace se i na velkých číslech obvykle provádějí obdobně jako jsme se to učili na základní a střední škole, kdy umíme sčítat v *lineárním*, násobit a dělit se zbytkem v *kvadratickém* čase. Pro **násobení**, které je základem mnoha dalších operací, existují asymptoticky rychlejší algoritmy (typu *rozděl a panuj*) - např. první takový Karatsubův (1960) časové náročnosti $\Theta(n^{\log_2 3})$

Základní aritmetické operace

Základní aritmetické operace se i na velkých číslech obvykle provádějí obdobně jako jsme se to učili na základní a střední škole, kdy umíme sčítat v *lineárním*, násobit a dělit se zbytkem v *kvadratickém* čase. Pro **násobení**, které je základem mnoha dalších operací, existují asymptoticky rychlejší algoritmy (typu *rozděl a panuj*) - např. první takový Karatsubův (1960) časové náročnosti $\Theta(n^{\log_2 3})$ nebo algoritmus Schönhage-Strassenův (1971) časové náročnosti $\Theta(n \log n \log \log n)$, který využívá tzv. Fast Fourier Transform. Ten je ale přes svou asymptotickou převahu výhodný až pro násobení čísel majících alespoň desítky tisíc cifer (a používá se tak např. v GIMPS).

Základní aritmetické operace

Základní aritmetické operace se i na velkých číslech obvykle provádějí obdobně jako jsme se to učili na základní a střední škole, kdy umíme sčítat v *lineárním*, násobit a dělit se zbytkem v *kvadratickém* čase. Pro **násobení**, které je základem mnoha dalších operací, existují asymptoticky rychlejší algoritmy (typu *rozděl a panuj*) - např. první takový Karatsubův (1960) časové náročnosti $\Theta(n^{\log_2 3})$ nebo algoritmus Schönhage-Strassenův (1971) časové náročnosti $\Theta(n \log n \log \log n)$, který využívá tzv. Fast Fourier Transform. Ten je ale přes svou asymptotickou převahu výhodný až pro násobení čísel majících alespoň desítky tisíc cifer (a používá se tak např. v GIMPS). Pěkný přehled je např. na http://en.wikipedia.org/wiki/Computational_complexity_of_mathematical_operations

GCD a modulární inverze

Jak už jsme ukazovali dříve, výpočet řešení kongruence $a \cdot x \equiv 1 \pmod{m}$ s neznámou x lze snadno (díky Bezoutově větě) převést na výpočet největšího společného dělitele čísel a a m a na hledání koeficientů k, l do Bezoutovy rovnosti $k \cdot a + l \cdot m = 1$ (nalezené k je pak onou hledanou inverzí a modulo m).

GCD a modulární inverze

Jak už jsme ukazovali dříve, výpočet řešení kongruence $a \cdot x \equiv 1 \pmod{m}$ s neznámou x lze snadno (díky Bezoutově větě) převést na výpočet největšího společného dělitele čísel a a m a na hledání koeficientů k, l do Bezoutovy rovnosti $k \cdot a + l \cdot m = 1$ (nalezené k je pak onou hledanou inverzí a modulo m).

```
function extended_gcd(a, m)
  if m == 0
    return (1, 0)
  else
    (q, r) := divide(a, m)
    (k, l) := extended_gcd(m, r)
    return (l, k - q * l)
```

Podrobná analýza (viz např. [Knuth] nebo [Wiki]) ukazuje, že tento algoritmus je **kvadratické** časové složitosti.

Modulární umocňování

Modulární umocňování je, jak jsme již viděli dříve, velmi využívaná operace mj. při ověřování, zda je dané číslo prvočíslo nebo číslo složené. Jedním z efektivních algoritmů je tzv. **modulární umocňování zprava doleva**:

Modulární umocňování

Modulární umocňování je, jak jsme již viděli dříve, velmi využívaná operace mj. při ověřování, zda je dané číslo prvočíslo nebo číslo složené. Jedním z efektivních algoritmů je tzv. **modulární umocňování zprava doleva**:

```
function modular_pow(base, exponent, modulus)
    result := 1
    while exponent > 0
        if (exponent mod 2 == 1):
            result := (result * base) mod modulus
        exponent := exponent >> 1
        base = (base * base) mod modulus
    return result
```

Algoritmus modulárního umocňování je založen na myšlence, že např. při počítání $2^{64} \pmod{1000}$

- není třeba nejprve počítat 2^{64} a poté jej vydělit se zbytkem číslem 1000, ale lépe je postupně násobit „dvojky“ a kdykoliv je výsledek větší než 1000, provést redukci modulo 1000,

Algoritmus modulárního umocňování je založen na myšlence, že např. při počítání $2^{64} \pmod{1000}$

- není třeba nejprve počítat 2^{64} a poté jej vydělit se zbytkem číslem 1000, ale lépe je postupně násobit „dvojky“ a kdykoliv je výsledek větší než 1000, provést redukci modulo 1000,
- ale zejména, že není třeba provádět takové množství násobení (v tomto případě 63 naivních násobení je možné nahradit pouze šesti umocněními na druhou, neboť

$$2^{64} = ((((((2^2)^2)^2)^2)^2)^2)^2.$$

Příklad (Ukázka průběhu algoritmu)

VypočtĚme $2^{560} \pmod{561}$.

Příklad (Ukázka průběhu algoritmu)

VypočtĚme $2^{560} \pmod{561}$. Protože $560 = (1000110000)_2$, dostaneme uvedeným algoritmem

exponent	base	result	exp's last digit
560	2	1	0
280	4	1	0
140	16	1	0
70	256	1	0
35	460	1	1
17	103	460	1
8	511	256	0
4	256	256	0
2	460	256	0
1	103	256	1
0	511	1	0

Příklad (Ukázka průběhu algoritmu)

VypočtĚme $2^{560} \pmod{561}$. Protože $560 = (1000110000)_2$, dostaneme uvedeným algoritmem

exponent	base	result	exp's last digit
560	2	1	0
280	4	1	0
140	16	1	0
70	256	1	0
35	460	1	1
17	103	460	1
8	511	256	0
4	256	256	0
2	460	256	0
1	103	256	1
0	511	1	0

A tedy $2^{560} \equiv 1 \pmod{561}$.

Efektivita modulárního umocňování

V průběhu algoritmu se pro každou binární číslici exponentu provede umocnění základu na druhou modulo n (což je operace proveditelná v nejhůře kvadratickém čase), a pro každou „jedničku“ v binárním zápisu navíc provede jedno násobení. Celkově jsme tedy schopni provést modulární umocňování nejhůře v **kubickém** čase.

Testování prvočíselnosti, rozklad složených čísel

Toto je téma na samostatnou přednášku, nebudeme zde uvádět, v učebnici lze mnohé najít v odstavcích 10.38-47.

Plán přednášky

- 1 Diofantické rovnice
- 2 Výpočetní aspekty teorie čísel
- 3 Kryptografie s veřejným klíčem

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Nejčastěji používané systémy PKC:

- RSA (šifrování) a odvozený systém pro podepisování zpráv

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Nejčastěji používané systémy PKC:

- RSA (šifrování) a odvozený systém pro podepisování zpráv
- Digital signature algorithm (DSA) a varianta založená na eliptických křivkách (ECDSA)

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Nejčastěji používané systémy PKC:

- RSA (šifrování) a odvozený systém pro podepisování zpráv
- Digital signature algorithm (DSA) a varianta založená na eliptických křivkách (ECDSA)
- Rabinův kryptosystém (a podepisování)

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Nejčastěji používané systémy PKC:

- RSA (šifrování) a odvozený systém pro podepisování zpráv
- Digital signature algorithm (DSA) a varianta založená na eliptických křivkách (ECDSA)
- Rabinův kryptosystém (a podepisování)
- ElGamal kryptosystém (a podepisování)

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Nejčastěji používané systémy PKC:

- RSA (šifrování) a odvozený systém pro podepisování zpráv
- Digital signature algorithm (DSA) a varianta založená na eliptických křivkách (ECDSA)
- Rabinův kryptosystém (a podepisování)
- ElGamal kryptosystém (a podepisování)
- Kryptografie eliptických křivek (ECC)

Kryptografie s veřejným klíčem (PKC)

Dva hlavní úkoly pro PKC jsou zajistit

- šifrování, kdy zprávu **zašifrovanou** veřejným klíčem příjemce není schopen rozšifrovat nikdo kromě něj (resp. držitele jeho soukromého klíče)
- podepisování, kdy integrita zprávy **podepsané** soukromým klíčem odesílatele může být ověřena kýmkoliv s přístupem k veřejnému klíči odesílatele

Nejčastěji používané systémy PKC:

- RSA (šifrování) a odvozený systém pro podepisování zpráv
- Digital signature algorithm (DSA) a varianta založená na eliptických křivkách (ECDSA)
- Rabinův kryptosystém (a podepisování)
- ElGamal kryptosystém (a podepisování)
- Kryptografie eliptických křivek (ECC)
- Diffie-Hellmanův protokol na výměnu klíčů (DH)

RSA

Ron Rivest, Adi Shamir, Leonard Adleman (1977; C. Cocks, GCHQ – 1973)

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A

RSA

Ron Rivest, Adi Shamir, Leonard Adleman (1977; C. Cocks, GCHQ – 1973)

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: zvolí dvě velká prvočísla p, q , vypočte $n = pq$, $\varphi(n) = (p - 1)(q - 1)$ [n je veřejné, ale $\varphi(n)$ nelze snadno spočítat]

RSA

Ron Rivest, Adi Shamir, Leonard Adleman (1977; C. Cocks, GCHQ – 1973)

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: zvolí dvě velká prvočísla p, q , vypočte $n = pq$, $\varphi(n) = (p - 1)(q - 1)$ [n je veřejné, ale $\varphi(n)$ nelze snadno spočítat]
- zvolí **veřejný klíč** e a ověří, že $(e, \varphi(n)) = 1$

RSA

Ron Rivest, Adi Shamir, Leonard Adleman (1977; C. Cocks, GCHQ – 1973)

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: zvolí dvě velká prvočísla p, q , vypočte $n = pq$, $\varphi(n) = (p - 1)(q - 1)$ [n je veřejné, ale $\varphi(n)$ nelze snadno spočítat]
- zvolí **veřejný klíč** e a ověří, že $(e, \varphi(n)) = 1$
- např. pomocí Euklidova algoritmu spočítá **tajný klíč** d tak, aby $e \cdot d \equiv 1 \pmod{\varphi(n)}$

RSA

Ron Rivest, Adi Shamir, Leonard Adleman (1977; C. Cocks, GCHQ – 1973)

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: zvolí dvě velká prvočísla p, q , vypočte $n = pq$, $\varphi(n) = (p - 1)(q - 1)$ [n je veřejné, ale $\varphi(n)$ nelze snadno spočítat]
- zvolí **veřejný klíč** e a ověří, že $(e, \varphi(n)) = 1$
- např. pomocí Euklidova algoritmu spočítá **tajný klíč** d tak, aby $e \cdot d \equiv 1 \pmod{\varphi(n)}$
- zašifrování numerického kódu zprávy M : $C = C_e(M) \equiv M^e \pmod{n}$

RSA

Ron Rivest, Adi Shamir, Leonard Adleman (1977; C. Cocks, GCHQ – 1973)

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: zvolí dvě velká prvočísla p, q , vypočte $n = pq$, $\varphi(n) = (p - 1)(q - 1)$ [n je veřejné, ale $\varphi(n)$ nelze snadno spočítat]
- zvolí **veřejný klíč** e a ověří, že $(e, \varphi(n)) = 1$
- např. pomocí Euklidova algoritmu spočítá **tajný klíč** d tak, aby $e \cdot d \equiv 1 \pmod{\varphi(n)}$
- zašifrování numerického kódu zprávy M : $C = C_e(M) \equiv M^e \pmod{n}$
- dešifrování šifry C : $OT = D_d(C) \equiv C^d \pmod{n}$

Rabinův kryptosystém

Prvním veřejným kryptosystémem, k jehož prolomení je prokazatelně potřeba faktorizovat modul, je **Rabinův kryptosystém**, který si uvedeme ve zjednodušené verzi:

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A

Rabinův kryptosystém

Prvním veřejným kryptosystémem, k jehož prolomení je prokazatelně potřeba faktorizovat modul, je **Rabinův kryptosystém**, který si uvedeme ve zjednodušené verzi:

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: A zvolí dvě podobně velká prvočísla $p, q \equiv 3 \pmod{4}$, vypočte $n = pq$.

Rabinův kryptosystém

Prvním veřejným kryptosystémem, k jehož prolomení je prokazatelně potřeba faktorizovat modul, je **Rabinův kryptosystém**, který si uvedeme ve zjednodušené verzi:

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: A zvolí dvě podobně velká prvočísla $p, q \equiv 3 \pmod{4}$, vypočte $n = pq$.
- $V_A = n, S_A = (p, q)$

Rabinův kryptosystém

Prvním veřejným kryptosystémem, k jehož prolomení je prokazatelně potřeba faktorizovat modul, je **Rabinův kryptosystém**, který si uvedeme ve zjednodušené verzi:

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: A zvolí dvě podobně velká prvočísla $p, q \equiv 3 \pmod{4}$, vypočte $n = pq$.
- $V_A = n, S_A = (p, q)$
- zašifrování numerického kódu zprávy M :
$$C = C_e(M) \equiv M^2 \pmod{n}$$

Rabinův kryptosystém

Prvním veřejným kryptosystémem, k jehož prolomení je prokazatelně potřeba faktorizovat modul, je **Rabinův kryptosystém**, který si uvedeme ve zjednodušené verzi:

- každý účastník A potřebuje dvojici klíčů – veřejný V_A a soukromý S_A
- generování klíčů: A zvolí dvě podobně velká prvočísla $p, q \equiv 3 \pmod{4}$, vypočte $n = pq$.
- $V_A = n, S_A = (p, q)$
- zašifrování numerického kódu zprávy M :
$$C = C_e(M) \equiv M^2 \pmod{n}$$
- dešifrování šifry C : vypočtou se (čtyři) odmocniny z C modulo n a snadno se otestuje, která z nich byla původní zprávou.

Výpočet druhé odmocniny z C modulo $n = pq$,
kde $p \equiv q \equiv 3 \pmod{4}$

- vypočti $r = C^{(p+1)/4} \pmod{p}$ a $s = C^{(q+1)/4} \pmod{q}$

^aUvědomte si, že jde vlastně o aplikaci Čínské zbytkové věty!

Výpočet druhé odmocniny z C modulo $n = pq$,
kde $p \equiv q \equiv 3 \pmod{4}$

- vypočti $r = C^{(p+1)/4} \pmod{p}$ a $s = C^{(q+1)/4} \pmod{q}$
- vypočti a, b tak, že $ap + bq = 1$

^aUvědomte si, že jde vlastně o aplikaci Čínské zbytkové věty!

Výpočet druhé odmocniny z C modulo $n = pq$,
kde $p \equiv q \equiv 3 \pmod{4}$

- vypočti $r = C^{(p+1)/4} \pmod{p}$ a $s = C^{(q+1)/4} \pmod{q}$
- vypočti a, b tak, že $ap + bq = 1$
- polož^a $x = (aps + bqr) \pmod{n}$, $y = (aps - bqr) \pmod{n}$

^aUvědomte si, že jde vlastně o aplikaci Čínské zbytkové věty!

Výpočet druhé odmocniny z C modulo $n = pq$,
kde $p \equiv q \equiv 3 \pmod{4}$

- vypočti $r = C^{(p+1)/4} \pmod{p}$ a $s = C^{(q+1)/4} \pmod{q}$
- vypočti a, b tak, že $ap + bq = 1$
- polož^a $x = (aps + bqr) \pmod{n}$, $y = (aps - bqr) \pmod{n}$
- druhými odmocninami z C modulo n jsou $\pm x, \pm y$.

^aUvědomte si, že jde vlastně o aplikaci Čínské zbytkové věty!

Příklad

V Rabinově kryptosystému Alice zvolila za svůj soukromý klíč $p = 23$, $q = 31$, veřejným klíčem je pak $n = pq = 713$. Zašifrujte zprávu $m = 327$ pro Alici a ukažte, jak bude Alice tuto zprávu dešifrovat.

Příklad

V Rabinově kryptosystému Alice zvolila za svůj soukromý klíč $p = 23$, $q = 31$, veřejným klíčem je pak $n = pq = 713$. Zašifrujte zprávu $m = 327$ pro Alici a ukažte, jak bude Alice tuto zprávu dešifrovat.

Řešení

$c = 692$, kandidáti původní zprávy jsou $\pm 4 \cdot 23 \cdot 14 \pm 3 \cdot 31 \cdot 18 \pmod{713}$.

Princip digitálního podpisu

Podpisování

- 1 Vygeneruje se otisk (hash) H_M zprávy pevně stanovené délky (např. 160 nebo 256 bitů).
- 2 Podpis zprávy $S_A(H_M)$ je vytvořen (pomocí dešifrování) z tohoto hashe s nutností znalosti soukromého klíče podepisujícího.
- 3 Zpráva M (případně zašifrovaná veřejným klíčem příjemce) je spolu s podpisem odeslána.

Princip digitálního podpisu

Podepisování

- 1 Vygeneruje se otisk (hash) H_M zprávy pevně stanovené délky (např. 160 nebo 256 bitů).
- 2 Podpis zprávy $S_A(H_M)$ je vytvořen (pomocí dešifrování) z tohoto hashe s nutností znalosti soukromého klíče podepisujícího.
- 3 Zpráva M (případně zašifrovaná veřejným klíčem příjemce) je spolu s podpisem odeslána.

Ověření podpisu

- 1 K přijaté zprávě M se (po jejím případném dešifrování) vygeneruje otisk H'_M
- 2 S pomocí veřejného klíče (deklarovaného) odesílatele zprávy se rekonstruuje původní otisk zprávy $V_A(S_A(H_M)) = H_M$.
- 3 Oba otisky se porovnají $H_M = H'_M$?

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufríky, ...).

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufríky, ...).

- Dohoda stran na **prvočísle** p a primitivním kořenu g modulo p (veřejné)

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufříky, ...).

- Dohoda stran na **prvočísle** p a primitivním kořenu g modulo p (veřejné)
- Alice vybere náhodné a a pošle $g^a \pmod{p}$

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufříky, ...).

- Dohoda stran na **prvočísle** p a primitivním kořenu g modulo p (veřejné)
- Alice vybere náhodné a a pošle $g^a \pmod{p}$
- Bob vybere náhodné b a pošle $g^b \pmod{p}$

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufríky, ...).

- Dohoda stran na **prvočísle** p a primitivním kořenu g modulo p (veřejné)
- Alice vybere náhodné a a pošle $g^a \pmod{p}$
- Bob vybere náhodné b a pošle $g^b \pmod{p}$
- Společným klíčem pro komunikaci je $g^{ab} \pmod{p}$.

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufríky, ...).

- Dohoda stran na **prvočísle** p a primitivním kořenu g modulo p (veřejné)
- Alice vybere náhodné a a pošle $g^a \pmod{p}$
- Bob vybere náhodné b a pošle $g^b \pmod{p}$
- Společným klíčem pro komunikaci je $g^{ab} \pmod{p}$.

Diffie-Hellman key exchange

Whitfield Diffie, Martin Hellman (1976; M. Williamson, GCHQ - 1974)

Výměna klíčů pro symetrickou kryptografii bez předchozího kontaktu (tj. náhrada jednorázových klíčů, kurýrů s kufríky, ...).

- Dohoda stran na **prvočísle** p a primitivním kořenu g modulo p (veřejné)
- Alice vybere náhodné a a pošle $g^a \pmod{p}$
- Bob vybere náhodné b a pošle $g^b \pmod{p}$
- Společným klíčem pro komunikaci je $g^{ab} \pmod{p}$.

Poznámka

- Problém diskretního logaritmu (DLP)
- Nezbytná autentizace (*man in the middle attack*)

Kryptosystém ElGamal

Z protokolu DH na výměnu klíčů odvozen šifrovací algoritmus ElGamal:

- Alice zvolí prvočíslo p spolu s primitivním kořenem g
- Alice zvolí **tajný klíč** x , spočítá $h = g^x \pmod{p}$ a zveřejní **veřejný klíč** (p, g, h)
- šifrování zprávy M : Bob zvolí náhodné y a vypočte $C_1 = g^y \pmod{p}$ a $C_2 = M \cdot h^y \pmod{p}$ a pošle (C_1, C_2)
- dešifrování zprávy: $OT = C_2 / C_1^x$

Kryptosystém ElGamal

Z protokolu DH na výměnu klíčů odvozen šifrovací algoritmus ElGamal:

- Alice zvolí prvočíslo p spolu s primitivním kořenem g
- Alice zvolí **tajný klíč** x , spočítá $h = g^x \pmod{p}$ a zveřejní **veřejný klíč** (p, g, h)
- šifrování zprávy M : Bob zvolí náhodné y a vypočte $C_1 = g^y \pmod{p}$ a $C_2 = M \cdot h^y \pmod{p}$ a pošle (C_1, C_2)
- dešifrování zprávy: $OT = C_2 / C_1^x$

Poznámka

Analogicky jako v případě RSA lze odvodit podepisování.

Eliptické křivky

Eliptické křivky jsou rovinné křivky o rovnici tvaru $y^2 = x^3 + ax + b$ a zajímavé jsou tím, že na jejich bodech lze definovat operace tak, že výslednou strukturou bude komutativní grupa.

Přitom uvedené operace lze efektivně provádět a navíc se ukazuje, že mají (nejen) pro kryptografii zajímavé vlastnosti – srovnatelné bezpečnosti jako RSA lze dosáhnout již s podstatně kratšími klíči. Výhodou je rovněž velké množství použitelných eliptických křivek (a tedy grup různé struktury) podle volby parametru a, b .

Eliptické křivky

Eliptické křivky jsou rovinné křivky o rovnici tvaru $y^2 = x^3 + ax + b$ a zajímavé jsou tím, že na jejich bodech lze definovat operace tak, že výslednou strukturou bude komutativní grupa.

Přitom uvedené operace lze efektivně provádět a navíc se ukazuje, že mají (nejen) pro kryptografii zajímavé vlastnosti – srovnatelné bezpečnosti jako RSA lze dosáhnout již s podstatně kratšími klíči. Výhodou je rovněž velké množství použitelných eliptických křivek (a tedy grup různé struktury) podle volby parametru a, b .

Protokoly:

- ECDH - přímá varianta DH na eliptické křívce (jen místo generátoru se vybere *vhodný* bod na křívce)
- ECDSA - digitální podpis pomocí eliptických křivek.

Eliptické křivky

Eliptické křivky jsou rovinné křivky o rovnici tvaru $y^2 = x^3 + ax + b$ a zajímavé jsou tím, že na jejich bodech lze definovat operace tak, že výslednou strukturou bude komutativní grupa.

Přitom uvedené operace lze efektivně provádět a navíc se ukazuje, že mají (nejen) pro kryptografii zajímavé vlastnosti – srovnatelné bezpečnosti jako RSA lze dosáhnout již s podstatně kratšími klíči. Výhodou je rovněž velké množství použitelných eliptických křivek (a tedy grup různé struktury) podle volby parametru a, b .

Protokoly:

- ECDH - přímá varianta DH na eliptické křivce (jen místo generátoru se vybere *vhodný* bod na křivce)
- ECDSA - digitální podpis pomocí eliptických křivek.

Poznámka

Problém diskretního logaritmu (ECDLP).

Navíc se ukazuje, že eliptické křivky jsou velmi dobře použitelné při faktorizaci prvočísel.